

Sınıf öğretmenlerinin özel öğrenme güçlüğü yaşayan öğrencilerin özelliklerine ve eğitimlerine yönelik görüşleri

Mustafa Yücel Ürün¹, Gaye Gözde Ürün², Ufuk Doğan³

DOI 10.5281/zenodo.7780598

Özet

Özel öğrenme güçlüğü yaşayan öğrencilerin özellikleri ve eğitimlerine yönelik gereksinimler literatürde yeterli zenginliği sahip olmayan bir alan olarak dikkat çekmektedir. Bu alanda gerekli aşamanın kaydedilememiş olması ve özel öğrenme güçlüğü yaşayan bireylerin sorunlarının yeteri kadar tespit edilemediğinin düşünülmesi nedeni ile özel öğrenme güçlüğü yaşayan bireylerin eğitim hayatında önemli yer tutan ve doğrudan gözlem şansı yakalayan öğretmenlerin sunacağı görüşlere ulaşılması amaçlanmıştır. Yapılan teorik yaklaşımın yanında saha çalışması gerçekleştirilerek sınıf öğretmenlerinin konuya ilişkin görüşleri toplanmış ve değerlendirmede bulunularak bulgular ortaya konulmuştur. Çalışma kapsamında araştırma yöntemlerinden olgu bilim (fenomenoloji) tercih edilmiştir. Araştırmanın örneklemi 29 gönüllü katılımcıdan oluşurken, veri toplama sürecinde kartopu örnekleme yönteminden yararlanılmıştır. Yapılan çalışmalar neticesinde öğretmenlerin kişisel olarak özel öğrenme güçlüğü yaşayan öğrencilere karşı kendilerini yeterli gördükleri, buna karşın kendilerini geliştirmeye çalıştıkları, sınıf kapasitelerinin fazla olduğu ve buna bağlı olarak özel öğrenme güçlüğü yaşayan öğrencilerle birebir ilginin yetersiz kaldığı, bu öğrencilerin ağırlıklı olarak matematik ve okuma-yazma derslerinde sorun yaşayıp sosyal becerilerinin yetersiz kaldığı bulgularına ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: öğretmen, öğrenme, eğitim

Classroom teachers' views on the characteristics and education of students with special learning disabilities

Abstract

The characteristics of students with special learning difficulties and the needs for their education draw attention as an area that does not have enough richness in the literature. It is aimed to reach the opinions of teachers, who have an important place in the education life of individuals with special learning difficulties and who have the chance to observe directly, because the necessary progress in this area has not been recorded and the problems of individuals with special learning difficulties cannot be determined sufficiently. In addition to the theoretical approach, field studies were carried out and the opinions of the classroom teachers on the subject were collected and the findings were revealed by making evaluations. Within the scope of the study, phenomenology was preferred among the research methods. While the sample of the study consisted of 29 volunteer participants, snowball sampling method was used in the data collection process. As a result of the studies, it was seen that teachers personally see themselves as sufficient against students with special learning difficulties, but they try to improve themselves, their classroom capacity is high, and accordingly, one-to-one attention with students with special learning difficulties is insufficient, these students are mainly taught in mathematics and literacy classes. It was found that they had problems and their social skills were insufficient.

Keywords: teacher, learning, education

¹ Öğretmen, Millî Eğitim Bakanlığı, mustafayucelurun@gmail.com

² Öğretmen, Millî Eğitim Bakanlığı, gayegozdeurun@gmail.com

³ Öğretmen, Millî Eğitim Bakanlığı, ufukdogan@live.com

Giriş

Eğitim her bireyin temel hakkı olduğu gibi engeli olan bireylerin de eğitim haklarının yerine getirilmesi modern dünyanın bir zorunluluğudur. Bu bireylerin hem bireysel gelişimlerinin kaydedilmesi hem de topluma kazandırılmaları toplumsal bir sorumluluk olarak kabul görürken bu bireylere yönelik eğitim programları da özel eğitim adı altında gerçekleştirilmektedir. İşaret dili programları, destek eğitim programları, zihinsel engelliler için toplumsal uyum becerileri programı, meslek okulu akademik programı, görmeyen / az gören bireyler için beden eğitimi spor ve bağımsız hareket programı ve uygulama okulu programı bu eğitim programları kapsamında gerçekleştirilmektedir (MEB, 2014).

Bir bireyin yetiştirilmesinde ebeveynlerin yanı sıra en çok pay sahibi şüphesiz öğretmenlerdir. Özellikle sınıf öğretmenleri, bireylerin eğitim hayatlarının başında onlarla uzun süreli bir ilişki içerisine girmekte ve eğitim hayatlarının temelini oluşturmaktadır. Benzer şekilde özel eğitim programlarında da yine sınıf öğretmenlerine büyük rol düşmektedir. Öğrenciler ile bu kadar yakından etkileşime giren ve bolca vakit geçirme fırsatı bulan sınıf öğretmenlerinin özel öğrenme güçlüğü bulunan bireylerin ihtiyaçlarını ve sorunlarını yakından gözlemlene fırsatları bulunmaktadır. Bununla birlikte yapılan gözlemler sonucunda şüphesiz çeşitli çözüm önerileri de yine sınıf öğretmenleri tarafından getirilebilmektedir. Bu noktada sınıf öğretmenlerinin öğrenme güçlükleri hakkındaki bilgi düzeyinin ne olduğu, yaptıkları uygulamaların neler olduğu, bu uygulamaların nitelikleri, bu konuyla ne gibi sorunlarla karşılaştıkları ve ürettikleri çözüm yollarının neler olduğu üzerinde durulması gereken bir durumdur. Bu nedenlerle çalışma kapsamında özel öğrenme güçlüğü bulunan öğrencilerin özellikleri ve eğitimleri hususunda sınıf öğretmenlerinin görüşlerinin toparlanması amaçlanmıştır. Öğretmenlerin gerçekleştireceği tespitler ve sunacağı çözüm önerileri son derece değerli olup başta diğer öğretmenler, yöneticiler, ebeveynler, öğrenciler ve araştırmacılar için önemli bir kaynak oluşturacaktır.

Literatür

Eğitim kelimesi beraberinde birçok çağrışımı getirmekte olup temel olarak da eğitim kurumlarında verilen eğitim olarak algılanmaktadır. Bununla birlikte eğitim bireyin doğum anından ölüm anına kadar süren ve süreklilik gösteren bir süreçtir. Bu noktada eğitimciler tarafından verilen eğitimin ayrı bir yeri olmakla birlikte bir birey yaşamı boyunca sonsuz farklı kaynaktan eğitim alabilmekte ve kişisel gelişimini sürdürebilmektedir (Temiz, 2017). Özel eğitim ise, temel eğitimden farklı olarak bireylere daha çok ilgi gösterilen ve onların gereksinimlerine bağlı olarak şekillendirilebilen, bireylerin kişisel gelişimlerini maksimize etmeyi amaçlayan bir türdür (Akyol ve Kayabaşı, 2018).

Özel engeli bulunan bireylerin eğitim haklarının karşılanması, gelişimlerinin kaydedilmesi ve topluma kazandırılmasına kadar geliştirilip uygulanan programların bütününe özel eğitim adı verilmektedir. Özel eğitimin başlıca özellikleri şunlardır (Akyol ve Kayabaşı, 2018):

- Özel eğitim, normal eğitimden ayrılarak daha azınlıkta bir gruba sunulmaktadır,
- Bireylerin sahip oldukları niteliklerin maksimize edilmesine yönelik bir programdır
- Bireylerin sahip oldukları engellere bağlı olarak yaşadıkları sorunların minimize edilmesine yönelik bir programdır,
- Bireylerin topluma kazandırılmasına yönelik bir programdır,

- Bireylerin kendilerine yetmelerinin sağlanmasına yönelik bir programdır,
- Bireylerin yeteneklerini ön plana çıkartmaya yönelik bir programdır.

Her ne kadar üzerinden geçilmiş olsa da Milli Eğitim Bakanlığı tarafından belirlenmiş olan özel eğitim amaçlarını maddeler halinde ele almakta fayda vardır. Özel eğitimin başlıca amaçları şunlardır (MEB, 2014):

- Özel eğitime ihtiyaç duyan bireylerin topluma uyumlarının sağlanması, bireysel ihtiyaçlarının giderilmesi ve daha nitelikli, daha mutlu bireylerin yetiştirilmesi,
- Özel eğitime ihtiyaç duyan bireylerin kendi ihtiyaçlarını karşılayabilir hale gelmelerinin sağlanması,
- Özel eğitime ihtiyaç duyan bireylerin kendi nitelikleri ve ilgileri doğrultusunda yeni becerileri edinmelerinin sağlanması, meslek sahibi olmalarının sağlanması.

Herhangi bir engeli olan 3-21 yaş içindeki tüm öğrenciler, ihtiyaçlarına uyan özel eğitim hizmetlerinden ücretsiz faydalanır. Özel eğitim hizmetleri içeriğine psikolojik danışma, fizik tedavi, odyoloji hizmetleri gibi destek hizmetler de dahildir. Özel eğitim hizmetlerinden faydalanabilmek amacıyla öğrencinin özrünün saptanmış olması lazımdır. 0-2 yaş kategorisindeki çocukların ise, uygun özel eğitim hizmetlerinden faydalanabilmeleri amacıyla, akranlarına kıyas ile bazı gelişim türlerinde geri kalmış bulunmaları veya risk unsuruna sahip olmaları gereklidir. 0-2 yaş kategorisinde uygun özel eğitim hizmetlerinden faydalanma hakkına çocuk kadar aile de sahiptir (Koç, 2012).

Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği (2000)'nin tanımına göre; kaynaştırma eğitimi özel eğitime gereksinimi bulunan kişilerin, eğitimlerini destek eğitim hizmetleri de gerçekleştirilerek, engeli bulunmayan yaşlıları ile beraber özel ve resmi; okul öncesi, ilköğretim, orta öğretim ve yaygın öğretim kurumlarında eğitimlerini devam ettirmeleri temeline dayanan özel eğitim uygulamalarıdır, biçiminde tanımlanmaktadır (İlik ve Deniz, 2020).

Öğrenme güçlüğü, normal ya da normalin üzerinde zekâyâ sahip (IQ > 85), primer psişik bir hastalığı olmayan, belirgin bir beyin patolojisi olmayan, duyuşal özrü olmayan, dinleme, konuşma, okuma, yazma akıl yürütme ile matematik becerilerinin kazanılması ve kullanılmasında önemli güçlükleri olan, sekonder olarak kendini idare etme, sosyal algılama ve etkileşim sorunları yaşayan, standart eğitime rağmen yaşına ve zekâsına uygun başarı gösteremeyen bireylerde görülen nörolojik kökenli gelişimsel bir bozukluktur (Demir,2005).

Kaynaştırma eğitimi, artan bilinç ile birlikte daha çok gerçekleştirilmeye başlanan, bununla birlikte daha çok ihtiyaç da duyulan bir hal almış durumdadır. Kaynaştırma eğitiminin amaçlarından önce kaynaştırma eğitiminin yaygınlaştırılması öncelikli amaç konumundadır. Buna ek olarak kaynaştırma eğitimi özelinde de bireylerin sosyal yönden gelişimlerinin sağlanması, toplumdaki dışlanmaların önüne geçilmesi, akran zorbalığının önlenmesi, engelli çocukların, engeli olmayan çocukların ve ebeveynlerin konuya ilişkin birikimlerinin artırılması gibi temel amaçlar bulunmaktadır (İlik ve Deniz, 2020).

Çocukluk travmaları bireylerin yaşamları boyunca karşılıklarına çıkmakta ve yetişkinlik psikolojilerini, karakterlerini de şekillendirmektedir. Özel engeli bulunan bireylerin çocukluk dönemlerinde hassasiyetleri çok daha fazla olmaktadır ki kaynaştırma eğitimi ile birlikte bireylerde kalıcı psikolojik hasarların oluşmasına neden olacak unsurların önüne geçilmesi de amaçlanmaktadır (Kargın, 2004).

Kaynaştırma eğitimi birçok farklı kesimi doğrudan ilgilendirmekte ve çeşitli etkiler oluşturmaktadır. Başlıca bu etkiler şunlardır:

- Kaynaştırma eğitimi ile birlikte hem bir bütün olarak hem de özel engeli bulunan bireyler özelinde çocukların gelişimi kaydedilmekte ve bilinçlenmeleri sağlanmaktadır (Öğülmüş, 2021)
- Kaynaştırma eğitiminin temel muhataplarından olan engelli çocuklar sahip oldukları engele bağlı olarak çeşitli zorluklarla mücadele etmek zorunda kalmaktadırlar. Kaynaştırma eğitimi ile birlikte bu zorlukların minimize edilmesi amaçlanırken çocuklar akranları ile de etkileşim içerisine girmektedir.
- Kaynaştırma eğitiminin gerçekleştirilmediği bir senaryoda yaşitlarından kopuk bir yaşam süren ve hali hazırda engeli olduğu için kendisini kötü ya da yetersiz hisseden bireylerin zihinsel yıpranmaları çok daha fazla olmaktadır. Kaynaştırma eğitimi ile birlikte bu yıpranmaların da önüne geçilebilmektedir (Öğülmüş, 2021).
- Kaynaştırma eğitimi ile birlikte ebeveynlerin de konuya ilişkin birikimleri artmakta ve özel engeli bulunan bireylere nasıl yaklaşmaları gerektiği konusunda daha donanımlı bir hale gelmektedir. Bu bireylerin sorunlarını tespit etme ve çözümler üretmede, topluma kaynaşmalarını sağlamada, eğitimlerinin sürdürülebilirliği oluşturmada önemli gelişimler kaydedilmektedir (Sart, vd. 2004).
- Kaynaştırma eğitimi ile birlikte öğretmenlerin konuya ilişkin bilgi birikimlerinin ve hassasiyetlerinin arttırılması mümkün olup, öğrenciyi daha iyi anlamaları ve bu sayede daha çok yardımda bulunabilmeleri de mümkün hale gelmektedir (Sucuoğlu, 2004).

Yöntem

Çalışma kapsamında araştırma yöntemlerinden olgu bilim (fenomenoloji) tercih edilmiştir. Fenomenolojinin tercih edilmesindeki ana etken katılımcıların kişisel deneyimlerine ve görüşlerine ilişkin tespitlerde bulunmasının amaçlanıyor olmasıdır (Üredi ve Ulum, 2020). Çalışma kapsamında sınıf öğretmenlerinin özel öğrenme güçlüğü yaşayan öğrencilere yönelik deneyimlerinin ve görüşlerinin tespit edilmesi arzulanmaktadır.

Araştırmanın çalışma grubu 29 katılımcıdan oluşmaktadır. Literatürde yer alan çalışmalara göz atıldığında fenomenoloji yönteminin tercih edildiği araştırmalarda 5 – 25 aralığında katılımcının yer aldığı örneklem gruplarının tavsiye edildiği görülmektedir (Yalçın, 2019). Araştırma kapsamında örneklemin 29 katılımcıdan oluşuyor olması yeterli kabul görmektedir. Araştırmanın veri toplama sürecinde ise kartopu örnekleme yönteminden yararlanılmıştır. Kartopu örnekleme yönteminin temelinde ulaşılan bir katılımcının bir başka katılımcıyı tavsiye etmesi ile birlikte örneklemin oluşturulması yer almaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2008). Araştırmanın örnekleme ilişkin demografik özelliklere ise aşağıdaki tabloda yer verilmiştir.

Tablo 1. Katılımcıların Demografik Özellikleri

	Değişken	Frekans	Yüzde
Cinsiyet	Kadın	23	79,3
	Erkek	6	20,7
Yaş	26 – 35	9	31,0
	36 – 45	12	41,4
	46 – 55	8	27,6
Eğitim Düzeyi	Lisans	25	86,2
	Yüksek Lisans	4	13,8
Deneyim	1 – 5 Yıl	3	10,3
	5 – 10 Yıl	4	13,8

10 – 20 Yıl	13	44,8
20 + Yıl	9	31,0

Araştırmanın örneklemini oluşturan katılımcıların %79,3'ü (23) kadın, %20,7'si (6) erkek iken, %41,4'ü (12) 36 – 45 yaş aralığındayken %31'i (9) 26 – 35 yaş aralığında, %27,6'sı (8) ise 46 – 55 yaş aralığındadır. Katılımcıların %86,2'si (25) lisans mezunu, %13,8'i (4) yüksek lisans mezunudur. Son olarak katılımcıların mesleki deneyimlerine bakıldığında katılımcıların %44,8'inin (13) 10 – 20 yıl aralığında deneyime sahip olduğu görülürken, %31'i (9) 20 yılın üzerinde, %13,8'i (4) 5 – 10 yıl aralığında ve %10,3'ü (3) 1 – 5 yıl aralığında mesleki deneyime sahiptir.

Olgu bilgi yönteminin temelinde görüşme tekniği yer almaktadır. Bu doğrultuda katılımcılara açık uçlu sorular yöneltilerek bu sorulara samimi cevaplar vermeleri beklenmektedir (Yıldırım ve Şimşek, 2008). Bu doğrultuda katılımcıların demografik özelliklerini içeren cinsiyet, yaş, eğitim düzeyi ve mesleki deneyim sorularının yanı sıra yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılarak yüz yüze görüşmeler gerçekleştirilmiş ve kendilerine demografik özellik sorularının yanı sıra beş soru yöneltilmiştir.

Çalışma kapsamında kullanılan olgu bilim yönteme ilişkin veri analizlerinde literatürde kabul gören yaklaşımlar baz alındığında dört aşamalı bir süreç takip edilmektedir. Buna göre söz konusu aşamalar şunlardır (Yıldırım ve Şimşek, 2008):

1. Verilerin kodlanması
2. Temaların bulunması
3. Kodların ve temaların düzenlenmesi
4. Bulguların tanımlanması ve yorumlanması

Söz konusu aşamalar bu araştırma özelinde de takip edilmiş ve öncelikli olarak verilerin kodlanması ve temaların bulunması gerçekleştirilmiş, ardından kodların ve temaların düzenlenmesi aşaması izlenmiştir. Son aşamada ise bulguların tanımlanması ve yorumlanması aşamasına geçilmektedir.

Bulgular

Katılımcılara özel öğrenme güçlüğü yaşayan öğrencilerle kurdukları eğitim öğretim ortamına yönelik 5 farklı soru yöneltilmiştir. Bu sorulardan ilki olan “özel öğrenme güçlüğü yaşayan öğrencilerin eğitimi konusunda kendinizle ilgili düşünceleriniz nedir?” sorusuna gelen ağırlıklı yanıtların dağılımı Tablo 2'deki gibidir.

Tablo 2. Soru 1 Yanıt Dağılımı

Yanıtlar	Katılımcılar
Yeterli olduğumu düşünüyorum	K2, K10, K11, K13, K14, K17
Kendimi geliştirmeye çalışıyorum	K12, K19, K27, K28
Öğrencilerin yeterli eğitimi alabilmeleri için gerekli ortamın sağlanmadığını düşünüyorum	K1, K3, K5, K20, K21, K22, K29
Sınıf kalabalık olduğu için yeterli düzeyde ilgi gösteremiyorum	K7, K18, K24, K26

Araştırmanın örneklemini oluşturan öğretmenlerin kendilerine yöneltilen soruya verdikleri yanıtlar incelendiğinde ön plana çıkan görüşler yukarıdaki gibidir. Bu görüşlere ilişkin katılımcılar tarafından verilen yanıtlara ilişkin doğrudan örnekler de şu şekildedir:

- K11: Öğrencilerin eğitimi ile ilgili yeterli bilgiye sahip olduğumu düşünüyorum.
- K27: Kendimi geliştirmeye çalışıyorum

- K1: Özel öğrenme güçlüğü yaşayan öğrenciler için özel alt sınıf olmalı ve öğrenciler kendi akranlarıyla eğitim görmelidir.
- K18: Sınıfım kalabalık olduğu için okul saatleri içerisinde yeterince ilgilenemiyorum
Bu görüşlere bağlı kalınarak öğretmenlerin genel olarak kendilerini yeterli gördüğü ancak kendilerine ideal eğitim ortamının sunulmadığından rahatsızlık duydukları çıkarımında bulunmak mümkündür.

Tablo 3. Soru 2 Yanıt Dağılımı

Yanıtlar	Katılımcılar
Matematik	K1, K2, K3, K5, K7, K8, K12, K13, K14, K15, K16, K17, K18, K19, K20, K21, K22, K23, K24, K26, K27
Sözel Dersler	K2, K7, K9, K12, K15, K16, K19, K21, K22, K23, K24, K25, K28, K29
Okuma – Anlama	K4, K13, K14, K18, K26, K27, K28

Araştırmanın ikinci sorusu olan “özel öğrenme güçlüğü yaşayan öğrencileriniz en çok hangi derslerde ne tür zorluklar yaşıyorlar? Niçin?” sorusuna ilişkin yanıtlar incelendiğinde ön plana çıkan görüşler yukarıdaki gibidir. Bu görüşlere ilişkin katılımcılar tarafından verilen yanıtlara ilişkin doğrudan örnekler de şu şekildedir:

- K1: En çok matematik dersinde zorluk çekiyorlar.
- K9: Sözel derslerde, dil ve konuşma konusunda gelişimlerin istenilen düzeyde olmaması.
- K18: Okuma anlama ve matematik

Bu görüşlere bağlı kalınarak öğrencilerin en çok matematik dersinde zorlandığı görülmektedir. Sıralı bir şekilde okuma – anlama ve sözel dersler matematik dersini takip etmektedir.

Tablo 4. Soru 3 Yanıt Dağılımı

Yanıtlar	Katılımcılar
Birebir Anlatım	K2, K3, K6, K7, K12, K17, K19, K20, K21, K22, K24, K25, K27, K29
Basitten Zora İlerleme	K1, K18, K23
Bol Bol Okuma ve Yazma	K5, K15, K28
Grup Çalışması	K4, K16

Araştırmanın üçüncü sorusu olan “özel öğrenme güçlüğü yaşayan öğrencilerinizin derslerinde yaşadıkları zorlukları aşmaları için uyguladığınız yöntem ve tekniklerdir nelerdir? Neden bunları tercih ediyorsunuz?” sorusuna ilişkin yanıtlar incelendiğinde ön plana çıkan görüşler yukarıdaki gibidir. Bu görüşlere ilişkin katılımcılar tarafından verilen yanıtlara ilişkin doğrudan örnekler de şu şekildedir:

- K20: Bire bir anlatıyorum
- K1: Daha basite indirerek anlatıyorum. Sonra da kademeli olarak zorlaştırıyorum.
- K28: Bol bol okuma ve yazma çalışması ve çeşitli materyallerle oyunlar, el becerisi gerektiren etkinlikler uyguluyorum.
- K4: Grup çalışması

Bu görüşlere bağlı kalınarak öğretmenlerin öğrencilerin yaşadıkları sorunların aşılabilmesi adına birebir anlatıma vurgu yaptıkları görülürken, basitten zora ilerlemenin ve bol bol okuma-yazma yapılmasının da tavsiye edildiği görülmektedir. Birebire anlatımı tavsiye eden öğretmenlerin yanı sıra grup çalışmasını öneren öğretmenlerin de olması dikkat çekicidir.

Tablo 5. Soru 4 Yanıt Dağılımı

Yanıtlar	Katılımcılar
İletişimleri zayıf kalıyor	K4, K5, K7, K17, K18, K19, K20, K24
Çekimser davranıyorlar	K5, K6, K9, K25
Kurallara uymada ve iletişim kurmada sorun yaşıyorlar	K4, K7, K29
İyi ilişkiler kuruyorlar	K14, K21, K28

Araştırmanın dördüncü sorusu olan “özel öğrenme güçlüğü yaşayan öğrencilerin akranları ile ilişkileri nasıldır?” sorusuna ilişkin yanıtlar incelendiğinde ön plana çıkan görüşler yukarıdaki gibidir. Bu görüşlere ilişkin katılımcılar tarafından verilen yanıtlara ilişkin doğrudan örnekler de şu şekildedir:

- K24: İletişim problemleri yaşıyor
- K6: Daha çok çekimser davranıyorlar.
- K29: Sorunlar yaşıyor. Oyunlarda kurallara uymada sıkıntılar oluyor. Öğrenciler oynamak istemiyor.
- K21: İyi. Arkadaşlarıyla çok güzel anlaşıyor

Bu görüşlere bağlı kalınarak öğrencilerin iletişimlerinin zayıf kalması ve çekimser davranmaları ön plana çıkarken iletişim ve kurallara uyma konusunda zorluk yaşadıkları görülmektedir. Bu tespitlerin yanı sıra genel olarak iyi bir ilişki kurduklarını ifade eden görüşler de mevcuttur.

Tablo 6. Soru 5 Yanıt Dağılımı

Yanıtlar	Katılımcılar
Bireysel eğitimler artırılmalı, sınıf kapasiteleri düşürülmelidir	K2, K7, K8, K9, K19, K23, K24, K26
Ebeveynler tarafından verilen destek artırılmalıdır	K3, K6, K12, K15, K16, K22
Akran eğitimleri artırılmalıdır	K1, K10, K11, K14
Sosyal becerilerin artırılmasına yönelik çalışmalar artırılmalıdır	K27, K29

Araştırmanın beşinci sorusu olan “özel öğrenme güçlüğü yaşayan öğrencilerin yaşadığı sorunların giderilmesine yönelik çözüm önerileriniz nelerdir?” sorusuna ilişkin yanıtlar incelendiğinde ön plana çıkan görüşler yukarıdaki gibidir. Bu görüşlere ilişkin katılımcılar tarafından verilen yanıtlara ilişkin doğrudan örnekler de şu şekildedir:

- K7: Daha çok bireysel eğitim almaları gerekiyor.
- K22: Evde velilerin desteklemesi gerekiyor.
- K10: Akran eğitimlerinin artırılması gerektiğini düşünüyorum.
- K17: Sosyal Becerilere yönelik ek çalışmalar yapılabilir.

Bu görüşlere bağlı kalınarak özel öğrenme güçlüğü bulunan öğrencilerin sosyal becerilerinin geliştirilmesi, bu öğrencilere yönelik bireysel eğitimlerin artırılması, sınıf kapasitelerinin düşürülmesi ve akran eğitimlerinin artırılması şeklindeki tavsiyeler ön plana çıkmaktadır.

Sonuç ve Tartışma

Öğrenme güçlüğü yaşayan öğrenciler, ideal öğrenme seviyelerine ulaşabilmeleri için özel ilgiye ve öğrenim tekniklerine ihtiyaç duymaktadırlar. Buna karşın çoğu zaman eğitim

ortamlarında bu özel ilginin ve öğrenim tekniklerinin uygulanması mümkün olmamaktadır. Sınıf öğretmenleri öğrenme güçlüğü yaşayan öğrenciler ile böyle bir güçlük yaşamayan öğrencilerin bir arada olduğu ortamda birçok sorunla aynı anda baş etmek zorunda kalmaktadırlar. Çalışma kapsamında sınıf öğretmenlerinin sürece, özel öğrenme güçlüğü bulunan öğrencilerin özelliklerine ve eğitimlerine yönelik görüşlerinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Yapılan saha çalışması neticesinde elde edilen veriler ışığında özel öğrenme güçlüğü yaşayan öğrencilerin eğitimi konusunda kendilerini ağırlıklı olarak yeterli gördükleri ve kendilerini geliştirmeye çalıştıkları bulgusuna ulaşılmıştır. Benzer bulguya Bayrakçı ve Susam (2021) tarafından gerçekleştirilen araştırmada da rastlanılmıştır. Özel öğrenme güçlüğü bulunan öğrenciler en çok matematik, okuma – anlama, sözel dersler ve müzik dersi şeklinde bir sıralama ile derslerde zorlanırken özel öğrenme güçlüğüne sahip öğrencilerin yaşadıkları zorlukların en aza indirgenebilmesi adına öğretmenler tarafından bire bir anlatımın ve basitten zora anlatımın tercih edildiği bulgusuna ulaşılmıştır. Bayrakçı ve Susam (2021) tarafından gerçekleştirilen araştırmada da benzer şekilde Matematik ve Türkçe derslerinin öğrencilerin en çok zorlandıkları dersler olduğu bulgusu ortaya konulmuştur.

Özel öğrenme güçlüğü yaşayan öğrenciler akranları ile iletişimlerinde zayıf kalırken çekingenlik de yaşamaktadırlar. Son olarak özel öğrenme güçlüğü yaşayan öğrencilerin yaşadığı sorunların giderilebilmesi adına sosyal becerilerinin artırılması, bireysel eğitimlerin artırılması ve sınıf kapasitelerinin düşürülmesi önerileri ön plana çıkmıştır.

Sonuç olarak özel öğrenme güçlüğü bulunan öğrencilerin eğitim hakları ellerinden alınamayacak olup sunulan eğitimin de en yüksek verimlilik ile gerçekleştirilmesi gerekmektedir. Bu doğrultuda sorunların tespiti ve sonrasında da çözüm önerilerinin geliştirilerek uygulamaya konulması büyük önem taşımaktadır. Sınıf öğretmenleri bu öğrenciler ile en çok etkileşime giren bireyler konumunda olup konuya ilişkin görüşleri değerli görülüp yapılan tespitlerin ve getirilen önerilerin uygulamaya konulması önemli kazanımlar sağlayacaktır.

Konuya ilişkin literatüre bakıldığında Kara (2022), öğrencilerin ağırlıklı olarak dikkat dağınıklığı, bilgi eksikliği ve sosyal becerilerinin kısıtlılığının ön plana çıktığı görülmektedir ki benzer bulguların bu çalışma özelinde de elde edildiğini söylemek mümkündür. Bu doğrultuda Kara (2022) tarafından elde edilen bulgular ile bu çalışmada elde edilen bulguların benzerlik gösterdiği görülmektedir.

Konuya ilişkin bir başka araştırmada Apak (2022), öğretmenlerin özel öğrenme güçlüğü bulunan öğrencilere yönelik farkındalık düzeylerini incelemiştir. Yaptığı sınamada örnekleme oluşturan öğretmenlerin farkındalık düzeylerinin yüksek olduğu ve literatürdeki benzer bulgulara göre de bu düzeyin yüksek olduğu sonucuna ulaşmıştır. Çalışma kapsamında öğretmenlerin özel öğrenme güçlüğü bulunan öğrencilere yönelik kendilerini ne kadar yeterli gördükleri sınıanmış ve genel olarak öğretmenlerin kendilerini yeterli gördükleri belirlenmiştir. Bu yönüyle iki bulgunun benzerlik gösterdiğinden söz etmek mümkündür.

Son olarak Özdemir (2022) tarafından gerçekleştirilen çalışma incelendiğinde öğrencilerin akranları ile iletişimlerinin zayıf olduğu, öğrenci öğretmen etkileşiminin yüksek olduğu ve öğrencilerin sınıf içi katılımlarının düşük olduğu bulgularına ulaşılmıştır. Bu bulguların araştırma kapsamında elde edilen bulgular ile benzerlik gösterdiği görülmektedir.

Genel bir değerlendirmede bulunmak ve çalışma bulguları özetlemek gerekir ise yapılan çalışma sonucunda ulaşılan bulgular şunlardır:

- Öğretmenler genel olarak kendilerini yeterli görmekte ancak özel öğrenim güçlüğü yaşayan öğrencilere sunulacak eğitim için ideal ortam sunulmamaktadır,
- Öğrenciler en çok matematik, okuma – anlama ve sözel derslerde zorlanmaktadır,

- Öğretmenler, öğrencilerin yaşadıkları soruların aşılabilmesi adına birebir anlatım, basitten zora ilerleme ve bol bol okuma – yazma yöntemlerine yönelmekte ve tavsiye etmektedir,
- Özel öğrenme güçlüğü yaşayan öğrenciler genel olarak zayıf iletişim becerilerine sahip olmakta, çekimser davranmakta ve kurallara uyma konusunda zorluklar yaşamaktadır.

Çalışma kapsamında yapılan araştırmalar ve gerçekleştirilen saha çalışması neticesinde elde edilen bulgular ışığında getirilebilecek başlıca öneriler de şunlardır:

- Öğretmenler genel olarak özel öğrenme güçlüğü yaşayan öğrencilerin eğitimi konusunda kendilerini yeterli görseler de arzu ettikleri ve öğrencilerin de ihtiyaç duydukları özel ilgiyi karşılama konusunda yetersiz kalmaktadırlar ki bunun da başlıca sebebi sınıfların kalabalık olmasıdır. Sınıfların daha az öğrenciden oluşması bu alanda önemli kazanımlar sağlayacaktır.
- Öğretmenler ağırlıklı olarak birebir anlatımın etkili olduğu görüşündedir. Bu bulgular doğrultusunda birebir eğitim olanaklarının artırılması adına çaba sarf edilmesi önemli kazanımlar sağlayacaktır.
- Öğretmenler, özel öğrenme güçlüğü bulunan öğrencilerin iletişim seviyelerinin ve sosyalliklerinin zayıf olduğuna vurgu yapmaktadırlar. Bu doğrultuda öğrencilerin iletişim becerilerini arttıracak çalışmalarda bulunulması faydalı olacaktır.
- Son olarak öğretmenler tarafından getirilmiş olan özel öğrenme güçlüğü yaşayan öğrencilerin yaşadıkları sorunların çözümüne ilişkin öneriler dikkate alınmalıdır.

Referanslar

- Akyol, H. ve Kayabaşı, Z. E. K. (2018). Okuma güçlüğü yaşayan bir öğrencinin okuma becerilerinin geliştirilmesi: Bir eylem araştırması. *Eğitim ve Bilim*, 43(193).
- Apak, Ö. (2022). Okul öncesi öğretmenlerinin özel öğrenme güçlüğü hakkında farkındalıkları, Maltepe Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.
- Bayrakçı, M. ve Susam, B. (2021). Sınıf öğretmenlerinin özel öğrenme güçlüğü yaşayan öğrencilerin özelliklerine ve eğitimlerine yönelik görüşleri, *Akdeniz Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi Araştırma Makalesi*, 4(2), 45-56
- Demir, B., (2005) Okulöncesi ve ilköğretim birinci sınıfa devam eden öğrencilerde özel öğrenme güçlüğünün belirlenmesi, Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- İlik, Ş. Ş., Deniz, S. (2020), Farklı branşlardan öğretmen adaylarının öğretmenlik uygulaması sırasında kaynaştırma uygulamalarına ilişkin gözlemleri. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 28(1), 338-351.
- Kara, T. (2022). Sınıf öğretmenlerinin özel öğrenme güçlüğüne sahip öğrenciler ile yürüttükleri öğretim sürecinin incelenmesi, Trabzon Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, Trabzon.
- Kargın, T. (2004), Kaynaştırma: Tanımı, gelişimi ve ilkeleri. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi*, 5(02), 1-13.
- Koç, B. (2012). Sınıf Öğretmenlerinin Sınıflarındaki öğrenme güçlüğü çeken öğrencilerine yönelik özel uygulamalarının incelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Konya: Necmettin Erbakan Üniversitesi. Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

- Millî Eğitim Bakanlığı (MEB) (2014). Öğrenme Güçlüğü Modülü: Çocuk Gelişimi Ve Eğitimi. Ankara; (Öğrenme Güçlüğü Modülü, Bireysel Öğrenme Materyali)
- Öğülmüş, K. (2021). Türkiye'de Özel Öğrenme Güçlüğü Olan Bireylerin Tanılama Sürecinin Rehberlik Araştırma Merkezi Perspektifinden İncelenmesi. *OPUS Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 18 (Eğitim Bilimleri Özel Sayısı), 1-1.
- Özdemir, D. (2022). Özel öğrenme güçlüğü tanısına sahip kaynaştırma öğrencilerinin sınıftaki sosyal uyumlarına yönelik öğretmen görüşlerinin incelenmesi, Biruni Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.
- Sart, Z. H., Ala, H., Yazlık, Ö., Yılmaz, F. K. (2004), Türkiye Kaynaştırma uygulamaları Nerede?: Eğitimciye Öneriler. XIII. Ulusal Eğitim Bilimleri Kurultayı, 6-9 Temmuz 2004 İnönü Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Malatya
- Sucuoğlu, B. (2004), Türkiye'de kaynaştırma uygulamaları: Yayınlar/Araştırmalar. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi, 5(02).
- Temiz, Z. (2017). Ağaçların sosyal – duygusal hayatımızdaki yeri ve eğitim içeriği olarak kullanılması, *Boğaziçi University Journal of Education*, 39(1).
- Üredi, L. ve Ulum, H. (2020). Matematik eğitimi sürecinde sınıf öğretmenlerinin teknolojik pedagojik alan bilgisine (TPAB) ilişkin görüşleri, *Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 10(16).
- Yalçın, H. (2019). Denetimli serbestlikten yararlanan kişilerin toplumsal uyum süreçleri, Fakülte Kitabevi, Isparta.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2008). *Nitel araştırma yöntemleri*. (7. Baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.